

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 11

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳақимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги

педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Kucharov Jamshid Qulnazarovich

ROSSIYANING PAHTA YETISHTIRISH BORASIDAGI SINOV-TAJRIBALARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR (TURKISTON TO'PLAMI MATERIALLARI ASOSIDA) 11-14

Taʼbaev Amirbek Ashirbaevich

Б.Х.КАРМИШЕВА АСАРЛАРИДА “ИЛК ҚАБИЛАЛАР”ГА ОИД ЭТНОНИМЛАР МАСАЛАСИ 15-23

Ҳамаев Нодирбек Мўминович

ТУРКИСТОНДА ИСТИҚЛОЛ УЧУН КУРАШНИНГ РИВОЖЛАНИБ БОРИШИ ВА УНИНГ МАТБУОТДА ЁРИТИЛИШИ (1920-1924) 24-32

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUHORO AMIRLIGIDA JADIDLARNING FAOLIYATI 33-36

Қозоқов Тоҳиржон Қодиралиевич

НАМАНГАНДА ҚОЗИЛАР ВА СУДЛАР ТАРИХИ 37-42

Артикбаев Ойбек Салимахамаатович

ЎЗБЕК-ҚОЗОҚ ЭТНОМАДАНИЙ АЛОҚАЛАРИНИНГ ОИЛАВИЙ УРФ-ОДАТ ВА МАРОСИМЛАРДА НАМОЁН БЎЛИШИ (XX АСР ТОШКЕНТ ВОҲАСИ МИСОЛИДА) 43-56

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BIRINCHI KONSTITUTSIYASINING YARATILISH TARIXI ... 57-62

8.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Қўчқаров Файзулло Абдужабборович

ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР – АГРАР СОҲАНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 63-70

Shao Junling

ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN'S REGIONAL ECONOMY .. 71-76

Ashirov Nurmurod Qulmatovich

RAQAMLI TECHNOLOGIYALARDAN KENG KO'LAMDA FOYDALANISHDA BANK TIZIMINI IMKONIYATLARINI OSHIRISH YO'LLARI 77-82

Togayev Salim Sobirovich

BANK XIZMATLARIGA BO'LGAN ISHONCHNI OSHIRISH YOHUD MIJOSNI JALB QILISHNING SAMARALI YO'LLARI 83-89

Саттаров Ғанижон Озодович

МИНТАҚА РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ОМИЛЛАРИ 90-96

<i>Yakubova Samira</i> LEVERAGING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS: STRATEGIES FOR OPTIMAL INVESTMENT FINANCING	97-102
<i>Abdualiyev Hamidulla Toxirjonovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASASINING INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH TIZIMIDAGI LOYIHALARNI BOSHQARISH OFISI	103-109
<i>Egamberdiyeva Salima Rayimovna</i> XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	110-118
<i>Xolmamatov Diyor Haqberdievich</i> SANOAT KORXONALARINING BOZORDAGI MAVQEINI BAHOLASHDA SPACE TAHLIL USULIDAN FOYDALANISH	119-127
<i>Gafurova Dilshoda</i> INNOVATIVE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: ASSESSING STRATEGIES AND IMPACTS	128-132
<i>Xomidov Abdugaffor Axmadjonovich</i> TA'LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISH	133-139
<i>Raxmonov Mirvoxid Rajabovich</i> NAVOIY VILOYATI ASOSIY KAPITALIGA INVESTITSIYALAR TUZILISHI VA DINAMIKASI TAHLILI	140-149
<i>Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li</i> DON VA DONNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA SNW TAHLIL USULINING O'RNI VA UNI QO'LLASH XUSUSIYATLARI	150-159
<i>Aziza Umarova</i> AKSIYALARNI BIRLAMCHI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) AMALIYOTI ORQALI MOLIYAVIY RESURSLARNI SHAKLLANTIRISHNING HORIJ TAJRIBASI	160-167
<i>Абдуллаев Бунёд Ўткирович</i> СУРХОҲДАРЁ ВИЛОЯТИДА ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ	168-178
<i>Matjonov Bekjon Ravshonbekovich</i> SOME CHARACTERISTICS OF ENSURING FOOD SAFETY IN UZBEKISTAN	179-185
<i>Алиматова Наргис Абдухалиловна</i> КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ-РАҚОБАТБАРДОШЛИК ОМИЛИ.....	186-197

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

<i>Kobulniyazova Gulchexra Toshpulatovna</i> F. NITSSHE “HAYOT FALSAFASI” KONSEPSIYASI IJTIMOY RIVOJLANISHNING IRRATSIONAL ASOSI	198-204
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON MOHIYATI, UNING BIOLOGIK VA IJTIMOY TABIATI	205-211
<i>Турсунов Лочин Эркинович, Хакимова Дилноза Юсуфхоновна</i> РАЗВИТИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ У ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	212-218
<i>Urinboyev Dilmurod Tura o'g'li</i> HUQUQIY FAOLLIK VA HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH MUOMMOLARI.....	219-225
<i>Яздонов Зикирилло Шукуруллоевич</i> АЛ-ҲАКИМ АТ-ТЕРМИЗИЙНИНГ СЎФИЁНА ҚАРАШЛАРИ ВА МАЛОМАТИЙЛИККА МУНОСАБАТИ	226-231
<i>Nabiyev Maxsud Abdumannonovich</i> IQTISODIY MADANIYATNING MAZMUNIVAMOHIYATI	232-238
<i>Haydaraliyev Shuhratjon</i> MARKAZIY OSIYODA MILLATLARARO MUNOSABATLARNING MILLIY VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	239-243
<i>Хамраев Сардорбек Шарафутдинович</i> ЭКОТУРИЗМ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ТАРИХИЙ ЭВОЛЮЦИЯСИ..	244-250
<i>Xashimov Sheraxon Jo'raxonovich</i> O'ZBEKISTONNING XALQARO IMIDJINI YUKSALTIRISHDA MILLIY TURIZMDAGI EKOLOGIK TURIZMNING TUTGAN O'RNI	251-260
<i>Хатамова Рашида Закиржановна</i> ПАТРИОТИЗМ КАК ЭЛЕМЕНТ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	261-266
<i>Патиев Холдор Икромович</i> ЖАДИДЧИЛИК ҚАРАШЛАРИ НЕГИЗИДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА ЖАМИЯТДА РИВОЖЛАНИШИ	267-275
<i>Ismoilova Hayitxon Maxammadjonovna</i> FARG'ONA VODIYSIDA OILA URF-ODATLARI VA QADRIYATLARINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOY JARAYONLARIDA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI	276-280
<i>Raximova Rayxon Abdurasulovna</i> GLOBALLASHUV VA OILA AXLOQIY MADANIYATINING O'ZARO ALOQADORLIGI	281-287
<i>Raxmankulov Farhod Raximkulovich</i> MULKDORLAR QATLAMIDA IJTIMOY MAS'ULIYAT TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	288-292
<i>Shirinov Anvar Qanoatovich</i> MARKAZIY OSIYODA INSON TARAQQIYOTINING DOLZARB MASALALARI	293-299

Xandamova Marifat Akramovna
 “OSOR AL-BOQIYA” – ABU RAYHON BERUNIY ILMIIY IJODINING DURDONASI..... 300-304

Teshaboev Muhiddin Marifovich
 IJTIMOIIY DAVLATDA IJTIMOIIY ADOLATNI TA’MINLASH VA IJTIMOIIY INSTITUTLARNING
 MAQSADI 305-311

Karimov Rahmat Rahmonovich, Bekbayev Rauf Rustamovich
 MADANIY ANTROPOLOGIYA FANINING PREDMETI VA IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR
 TIZIMIDAGI O’RNI 312-320

Talapov Baxriddin Alijanovich
 DEMOKRATIYA VA SHARQONA BOSHQARISHNING ETNODIFFERENSIAL
 XUSUSIYATLARI 321-326

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Ayuzmuratova Nurjamal Dastembayeva
 КАРАКАЛПАКСКИЕ ЖЕНСКИЕ ЛИЧНЫЕ ИМЕНА..... 327-332

Olga Filippova
 ADDING REDUNDANCY FUNCTIONS TO CLUSTERED IMPLEMENTATION 333-345

Egamnazarova Zaynab Xolmurod qizi
 INGLIZ TILIDAGI RIELTORLIK FAOLIYATIGA OID TERMINLARNING O’ZBEK TILI O’ZLASHISH
 MASALALARI 346-351

Narzieva Gulnoza Akbarovna
 LEKSIK BIRLIKLARDA MILLIY – MADANIY KOD IFODASI 352-357

Qodirova Mukaddas Tog’ayevna, Ibragimova So’g’diyona Ikrom qizi
 INGLIZ-O’ZBEK TILLARIDA VERBAL VA NOVERBAL MULOQOT TABULARINING
 QO’LLANILISHI 358-362

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Tўраев Сардор Абдихаким ўғли
 ИНТЕРНЕТ ТАРМОҒИДАН ФОЙДАЛАНИБ СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ
 ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ УМУМИЙ ЧОРАЛАРИ 363-371

Атаев Шокир Куранбаевич
 ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ МАЪМУРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ
 АСОСЛАРИНИ ЯНАДА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ 372-377

Юсупов Илхомжон Ибодиллаевич
 ҲУҚУҚИЙ АНИҚЛИК ПРИНЦИПИНING АЙРИМ НАЗАРИЙ - ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ
 ХУСУСИДА 378-385

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Adizova Nigora Baxtiyorovna
 MUAMMOLI TA’LIM ASOSIDA BOSHLANG’ICH SINIF O’QUVCHILARINING DIVERGENT
 TAFAKKURINI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH 386-390

<i>Tkacheva Anastasiya Aleksandrovna</i> O'ZBEKISTON OLIY O'QUV YURLARI TALABALARINING IJTIMOYIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH UCHUN ISPAN TILINI O'QITISHDA VIRTUAL REALLIKDAN FOYDALANISH	391-400
<i>Uralova Muxabbat Sanjar qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	401-406
<i>Kenjabaev Jahongir Abdisalimovich</i> METHODOLOGY FOR TEACHING ENGLISH BASED ON INTERNET RESOURCES	407-411
<i>Abdusamatov Alisher Sobirovich</i> TA'LIMNI LOYIHALASHTIRISH JARAYONIGA SEMIOTIK YONDASHUV	412-417
<i>Ibragimova Ehtiyotxon Ismailovna, Sobirova Nargiza Numonjonovna</i> TA'LIMDA NOVERBAL VOSITALARNING O'RNI	418-422
<i>Babayeva Maxfuza Abduvaitovna</i> TA'LIMDA FANLARARO BOG'LANISHNING AHAMIYATI	423-429
<i>Nazarova Zarrina Allaberdiyevna</i> MAKTAB O'QITUVCHILARINING KREATIV SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI.....	430-435
<i>Jumayeva Gulnora Tursunpulatovna</i> O'QITUVCHILARINING KASBIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING SHART- SHAROITLARI	436-442
<i>Умаров Азиз Авазович</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	443-447
<i>Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI(STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASI MISOLIDA).....	448-453
<i>Otamurodova Shamsu Qamar Otamurodovna</i> DIVERSIFIKATSIYA TAMOYILI ASOSIDA TALABALARNING KREATIVLIGINI YUZAGA CHIQRISH METODIKASI	454-461
<i>Komilov Nodirbek Bokijonovich</i> THE IMPORTANCE OF THE HISTORY OF MEDICINE IN INCREASING THE EXCLUSIVE COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS	462-466
<i>Sapieva Nargiza Mamayusufovna</i> IQTIDORLI O'QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNI IJTIMOIY-PEDAGOGIK QO'LLAB-QUVVATLASH	467-478
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i> XORIJIY FANLARDAN BOLALARNING MAKTABGA TAYYORGARLIGINING DIAGNOSTIKASI	479-484

<i>Mamatkodirov Maxammadali Mamatisakovich</i> SINFDAN TASHQARI MASHG‘ULOTLAR UCHUN RAQAMLI VOSITALAR VA PLATFORMALARNI HAMDA O‘QITISH USULLARINI TANLASH	485-492
<i>Irgasheva Umida Raimjanovna</i> TALABALAR KASBIY NUTQ KOMPETENTSIYASINI STEAM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	493-498
<i>Turayeva Lolaxon Yuldashevna</i> ERKIN MEXANIK TEBRANISHLARNI MAPLE DASTURIY VOSITASI YORDAMIDA O‘RGANISH VA NAMOYISH ETISH	499-505
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i> TALABA YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	506-510
<i>Kenjabayeva Dilafruz Abdisalimovna</i> OLIY O‘QUV YURTI SHAROITIDA ZAMONAVIY O‘QITUVCHINI TAYYORLASHNING DEONTOLOGIK KOMPONENTI	511-518
<i>Xasanova Gulnoza Raxatjanovna</i> KREDIT-MODULLI TA‘LIM TIZIMI JARAYONIDA OLIY TA‘LIM MUASSASALARI TALABALARINING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI	519-525

09.00.00- Фалсафа фанлари

Talapov Baxriddin Alijanovich

Namangan Davlat universiteti v.b.professor,
falsafa fanlari doktori (DSc)

ДЕМОКРАТИЯ ВА SHARQONA BOSHQARISHNING ETNODIFFERENSIAL XUSUSIYATLARI

Аннотасија. Бу мақола демократијанинг о'зига хос қoidalari ва шарқона бoшқаришнинг этнодифференциал хусусијatlari бo'йича батафсил кo'риб чиқиш мақолasi. Мақолada демократија ва этнодифференциал (етник фарқи тushuntirish) mazmuni, ularning o'zaro bog'liqliklari va shu konseptlarning o'rtasidagi aloqalari tahlil qilinadi. Demokratiја: Мақолada демократијанинг asosiy mazmuni, uning qanday amalga oshirilishi, demokratik institutlarni o'rnashishi va fuqarolar qatnashishini ko'rsatish bilan bog'liq. Demokratiјaning o'ziga xos xususiyatlaridan biri, ovoz bergan fuqarolar yoki ovoz berilmagan fuqarolar o'rtasidagi boshqaruvning begarazlik va mas'uliyati bo'yicha egalik bo'lishidir. Bu o'zaro izohlar va shunday tushunchalar ma'nosiz yozilmagan holda qolgan bo'lishi mumkin.

Калит so'zlar: демократија, шарқона бoшқариш, этнодифференциал, хусусијatlar, etnik guruhlar, fuqarolar, ovoz berish, institutlar, egalik, begarazlik, huquq va erkinliklar, madaniyat, diniyatlar, шарқона бoшқаришнинг muhimligi, etnik farqlilik, huquqiy himoyalar, muxit etnik jamiyatlar, etnik mazmuni, demokratik qoidalari, muxit etnik jamiyatlar o'rtasidagi aloqalar.

Talapov Baxriddin Alijanovich

Namangan State University, acting professor,
doctor of philosophy (DSc)

ETHNODIFFERENTIAL CHARACTERISTICS OF DEMOCRACY AND EASTERN GOVERNANCE

Abstract. This article is a detailed review article on the specific rules of democracy and the ethno-differential features of Eastern governance. The article analyzes the content of democracy and ethnodifferential (explanation of ethnic differences), their interrelationships and connections between these concepts. Democracy: The article deals with the basic meaning of democracy, how it is implemented, the establishment of democratic institutions and the participation of citizens. One of the hallmarks of democracy is the impartiality and accountability of governance among voting citizens or non-voting citizens. These cross-references and such concepts may have been left unwritten without meaning.

Key words: democracy, oriental governance, ethnodifferential, characteristics, ethnic groups, citizens, voting, institutions, ownership, impartiality, rights and freedoms, culture, religions, the importance of oriental governance, ethnic difference, legal protections, peaceful ethnic societies, ethnic content, democratic rules, environment, relations between ethnic communities.

Талапов Бахриддин Алижанович

Наманганский государственный университет и.о. профессора,
доктор философских наук (DSc)

ЭТНОДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕМОКРАТИИ И ВОСТОЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация. Эта статья представляет собой подробный обзор конкретных правил демократии и этнодифференциальных особенностей восточного управления. В статье анализируется содержание демократии и этнодифференциала (объяснение этнических различий), их взаимосвязи и связи между этими понятиями. Демократия: В статье рассматривается основное значение демократии, способы ее реализации, создание демократических институтов и участие граждан. Одной из отличительных черт демократии является беспристрастность и подотчетность управления среди голосующих или неголосующих граждан. Эти перекрестные ссылки и подобные концепции могли остаться ненаписанными и не иметь смысла.

Ключевые слова: демократия, восточное управление, этнодифференциал, характеристики, этнические группы, граждане, голосование, институты, собственность, беспристрастность, права и свободы, культура, религии, важность восточного управления, этнические различия, правовая защита, мирные этнические общества, этнические содержание, демократические правила, окружающая среда, отношения между этническими общностями.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I11Y2023N43>

Kirish. Bugun demokratiyaga insoniyat taraqqiyotining yagona kafolati, ijtimoiy borliq va jarayonlarni insoniylashtirish imkoni sifatida qaralmoqda. Shuning uchun milliy taraqqiyot reytinglarini demokratik mezonlar bilan o'lchash xalqaro tajribaga aylanib bormoqda. Biroq demokratiyani g'arb institutlari barcha xalqlar va davlatlarga yagona mezon sifatida tatbiq etishga qanchalik intilishmasin, har bir xalq va davlat uni etnodifferensial xususiyatlaridan kelib chiqib o'ziga tatbiq etmoqda. Bu tabiiy hol, chunki "demokratiyani eksport qilish" salbiy natijalarga olib kelishi mumkin. Har bir xalqning, davlatning shunday etnodifferensial, ayniqsa etnomadaniy va etnosiyosiy xususiyatlari mavjudki, ularning evolyutsion o'zgarishga, modernizatsiyalashishga moyilligini unutish mumkin emas.

Etnodifferensial xususiyatlar turli madaniy yoki geografik mintaqalardagi siyosiy tizimlar va boshqaruv tuzilmalaridagi, xususan, G'arb demokratiyalari va Sharqiy boshqaruv tizimlari o'rtasidagi farqlarni bildiradi. Shuni ta'kidlash kerakki, "G'arbiy" va "Sharqiy" atamalari haddan tashqari keng va umumlashtiruvchi bo'lishi mumkin, chunki har bir toifada juda ko'p xilma-xillik mavjud. Biroq, men ko'pincha G'arb demokratiyalari va Sharqiy boshqaruv tizimlari bilan bog'liq bo'lgan ba'zi asosiy xususiyatlar haqida umumiy ma'lumot bera olaman:

G'arbiy Demokratiya:

Siyosiy plyuralizm: G'arb demokratiyalari siyosiy plyuralizm g'oyasini qabul qilishga moyil bo'lib, bu erda bir nechta siyosiy partiyalar va manfaatlar guruhlariga birga yashaydi va hokimiyat uchun raqobatlashadi. Saylovlar muntazam ravishda o'tkaziladi, fuqarolar o'z vakillarini tanlash huquqiga ega.

Qonun ustuvorligi: G'arb demokratiyalari qonun ustuvorligini birinchi o'ringa qo'yadi, ya'ni barcha shaxslar, shu jumladan hukumat amaldorlari ham qonunga bo'ysunadi va ularga javob beradi. Mustaqil sud tizimi bu tamoyilni ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Fuqarolik erkinliklari: Inson huquqlari va fuqarolik erkinliklarini, jumladan, so'z, yig'ilishlar va din erkinligini himoya qilishga katta e'tibor beriladi. Bu huquqlar konstitutsiya yoki qonun hujjatlarida mustahkamlangan.

Tekshiruv va muvozanat: G'arb demokratiyalarida hokimiyatning konsentratsiyasining oldini olish uchun ko'pincha hukumatning turli tarmoqlari (ijro etuvchi, qonun chiqaruvchi va sud) o'rtasida nazorat va muvozanat tizimi mavjud.

Shaffoflik va javobgarlik: G'arb demokratiyalarida hukumatlar shaffof bo'lishi kutiladi va amaldorlarni o'z harakatlari uchun javobgarlikka tortish mexanizmlari mavjud.

Sharqiy boshqaruv:

Avtoritarizm: Ko'pgina Sharqiy boshqaruv tizimlari avtoritar yoki markazlashtirilgan boshqaruv bilan tavsiflanadi, bu erda hokimiyat yagona rahbar yoki kichik guruh qo'lida to'planadi. Bu rahbarlar ko'pincha siyosiy tizim ustidan sezilarli nazoratga ega.

Cheklangan siyosiy plyuralizm: Sharqiy boshqaruv tizimlarida siyosiy muxolifat ko'pincha cheklangan yoki qattiq nazorat qilinadi va raqobatbardosh saylovlar mavjud bo'lmasligi yoki status-kvoni saqlab qolish uchun manipulyatsiya qilinishi mumkin.

Kuchli davlat nazorati: Davlat odatda iqtisodiyotda markaziy rol o'ynaydi va davlat mulki yoki asosiy tarmoqlarni nazorat qilish keng tarqalgan. Cheklangan iqtisodiy erkinlik yoki tadbirkorlik bo'lishi mumkin.

Cheklangan fuqarolik erkinliklari: Sharqiy boshqaruv tizimlarida fuqarolik erkinliklari cheklanishi va so'z, yig'ilishlar va matbuot erkinligi turli darajada cheklanishi mumkin.

Mustaqil institutlarning etishmasligi: sud hokimiyatining mustaqilligi cheklangan bo'lishi mumkin va nazorat va muvozanat uchun mas'ul bo'lgan institutlar samarali ishlamasligi mumkin.

Shuni ta'kidlash kerakki, bu xususiyatlar umumlashmadir va har bir turkumda o'zgarishlar mavjud. Ba'zi Sharq mamlakatlari so'nggi yillarda ko'proq demokratik tamoyillarga o'tishdi, ba'zi G'arb demokratiyalarida esa boshqaruv muammolari bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, turli mintaqalarda siyosiy tizimlarni shakllantiradigan madaniy, tarixiy va geosiyosiy omillar murakkab bo'lib, ularni "G'arbiy" va "Sharqiy" o'rtasidagi oddiy ikkilik farqda to'liq tushunib bo'lmaydi.

Xo'sh, Sharqona boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat? Qaysi jihatlari bilan u G'arbona demokratiyadan farq qiladi?

Sharq xalqlari mentaliteti, turmush tarzi, etnomadaniy an'analari va etnologik belgilariga asoslanib biz Sharqona boshqarishning etnodifferensial belgilarini quyidagilarga ajratishimiz mumkin:

1. Sharqona boshqarish shaxs va jamiyat, fuqaro va davlat o'rtasidagi munosabatlarda ustuvor yondashuv sifatida e'tirof etiladigan ma'naviy-axloqiy imperativlarga tayanadi. Sharq kishisi yoki fuqarosi nima qilmasin, davlat yoki hukmdor bilan qanday aloqalar o'rnatmasin, avvalo ma'naviy-axloqiy qadriyatlar va tartiblardan kelib chiqadi. Sharqda etnoparadigma sifatida shakllangan konfutsiylik, buddaviylik va islom ijtimoiy hayotni ma'naviy-axloqiy imperativlarga qurishga undagan.[1, 16-17 b.]. Bu etnodifferensial jihat Sharqdagi barcha xalqlar va konglomeratlarga xosdir. Shu bilan birga, g'arbga ma'lum bo'lgan "demokratiya" atamasi konfutsiylik, buddaviylik va islom ta'limotlarida uchramaydi. Bu Sharqqa demokratik g'oyalar va tartiblar ma'lum bo'lmagan, degan fikrga olib kelmaydi. Gap u yoki bu so'zni, iborani aynan ishlatilishida emas, balki ijtimoiy taraqqiyotga xizmat qiladigan narsaning, voqelikning mohiyatidadir. Bunday mohiyat shaxs (inson)-sotsium(jamiyat) munosabatlarini yuksaltirishdadir. Nimaki ushbu fundamental ahamiyatga ega maqsadga xizmat qilsa, makrosotsium taraqqiyotiga hissa qo'shsa, demokratiya nuqtai nazaridan qaralishga loyiqdir [2,31 b.].

2. Sharq hech qachon o'zining etnosiyosiy tajribalaridan va etnomadaniy an'alaridan voz kechmagan. Unga nigilizm, tinmay modernizatsiyalash yot. Konfutsiyning "hukmdor hukmdor bo'lsin, xizmatchi--xizmatkor, ota ota bo'lsin, o'g'il--farzand", degan g'oyasi Sharq etnosiyosiy va etnomadaniy tajribasini ifoda etadi. Bu tajriba, hatto g'arbona demokratik

tartiblar tarafdori bo'lgan Yaponiya, Xitoy, Singapur va Hindistonda ham hamon ustuvordir. "Katta arava qayerdan yursa, kichik arava ham shu yerdan yuradi", degan xalq maqoli qolgan Sharq davlatlaridagi etnodifferensial xususiyatlar mahsulidir.

3. Sharqona demokratiyada shoh ham, oddiy fuqaro ham adolat talablariga bo'ysunishi kerak, degan tamoyil mavjud. Bu tamoyil Yaratgan oldida shoh ham, oddiy fuqaro ham babbarovar javobgardir, deb ham talqin qilinadi. Shunday umumiy mas'ullik jamiyatda adolatni ta'minlaydi. Bu Sharqona xususiyatni Nizomulmulk o'zining "Siyosatnoma" asarida ibratli misollar bilan tasdiqlaydi [3, 74-75, 135-138, 146 b.]. Bunday misollarni Qadimgi hind yodgorligi "Arxashastra" dan ham keltirish mumkin [4, S.89-95, 132].

4. Sharqda subordinatsiya va iyerarxik munosabatlarda kam tajribali ko'p tajribali kishiga itoat etgan, bo'yinsungan. Hayot va boshqarish tajribasiga ega kishi boshqalarni o'z ketidan ergashtirgan. Shuning uchun ham Sharq kratologiyasida bo'lg'usi podshoh, vazir, amaldor yoshligidan maxsus fanlarga, mashqlarga o'qitilgan, har bir vaziyatga muvofiq qaror qabul qilish sirlari o'rgatilgan. Qadimgi Xitoy va Yaponiyada samuraylar maktabi avvalo shohzodalar mashqxonalarini edi. Bu maktablarda ular nafaqat jang, yakkama yakkama kurashish, shuningdek, lashkarni boshqarish, jangchilarni g'alabaga ilhomlashtirish taktikasi va urush olib borish strategemalariga ham o'rgatilgan. Ko'p tajribali, bilimli bo'lish kam tajribali kishilarni boshqarishga imkon beradigan kafolat edi. To'g'ri, monarxiya sharoitida bu tamoyilga amal qilinmagan, hukmdor o'ziga yaqin kishini boshqarish ishlariga qo'ygan, ammo bunday kishi ishni biladigan kishi qo'g'irchog'i bo'lishga majbur edi.

5. Sharqona boshqarishda xalq tajribalariga asoslangan odat huquqiga tayanilgan. Bu tajribalar urf-odatlar, marosimlar, diniy rasm-rusumlar bilan uyg'unlashib kelgan. Masalan, qozoqlarda qizni "obqochib uylanish" odati hanuz uchrab turadi.

Bu ham ularda jamiyat hayotiga xos, oilaviy munosabatlarni tashkil etish va boshqarish, erkakning yetakchilik rolini, kuchini ko'rsatish usulidir. Bu an'ana sovet davrida transformatsiyaga uchragan bo'lsa-da, keyingi yillarda, tarixiy-madaniy merosni tiklash bayrog'i ostida, qayta jonlanmoqda. Zamonaviy huquq va demokratiya nuqtai nazaridan u qoralanadi, biroq odat sifatida esa, ayrim yoshlar tomonidan qayta tiklanmoqda.

Demokratiya xalq hokimiyati ma'nosida kishilarning davlat va jamiyat hayotini boshqarishda ishtirokini anglatadi. Mazkur ishtirokning shakllari va ko'rinishlari xilma-xildir. XX asr o'rtalarida totalitar boshqarishning sotsial mohiyati K.Popper, R.Aron, Zb.Bzejinskiy, A.fon Xayek, E.Fromm, B. Olkott va XX asr oxirlarida A.Saxarov, G.Stravoytova, A.Sobchak asarlarida ochib berilgach, SSSR o'rniga mustaqil respublikalar yuzaga kelgach, milliy demokratik taraqqiyot masalalari keskin kun tartibiga qo'yildi. Yosh mustaqil davlatlarda ijtimoiy taraqqiyot modellarini ishlab chiqish, jamiyatni modernizatsiyalash asosida eski boshqarishdan voz kechish, iloji boricha g'arbona demokratik qadriyatlarni joriy etish tomon intilish avj oldi. Rossiyada boshlangan islohotlar "keskin tarzda bozor iqtisodiyotiga o'tish", mohiyatan esa g'arb demokratik an'analarni joriy etish edi. Rossiya ketidan Qozog'iston va Qirg'iziston ham ergashdi. Turkmaniston Respublikasi esa "betaraflik" modelini tanladi. Mustaqil O'zbekiston o'zining etnodifferensial xususiyatlaridan kelib chiqib, bozor munosabatlariga bosqichma bosqich, asta-sekinlik bilan o'tish ("o'zbek modeli")ni tanladi. Pribaltika Respublikalari esa g'arbga integratsiyalashish yo'lini tutadi. Ozarbayjon Respublikasi iqtisodiy hayotni yaxshilash orqali o'zini tiklash, taraqqiy etishga intiladi, u "ikkinchi Quvayt" bo'lishni orzu qiladi. Bunday orzu Turkmaniston Respublikasiga ham xos edi. Ammo

davlat va jamiyatni boshqarishda davlatning yetakchilik kuchini asrab qolish, birinchi shaxs avtoritetini ulug'lash, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, demokratik saylovlarni joriy etish, davlat hokimiyatini uch tarmoqqa ajratish, fuqarolik jamiyati institutlari va o'zini o'zi boshqarish organlarini shakllantirish amalga oshiriladi.

G'arbona demokratik boshqaruv institutlari — Prezidentlik instituti, ikki palatali Milliy parlament, alternativ asosda Prezident saylovlarini o'tkazish, demokratik huquqiy davlat barpo etishni kafolatlovchi yangi Konstitutsiyani qabul qilish, qonun ustuvorligini ta'minlashga qaratilgan milliy huquqiy bazani yaratish kabilar shakllantiriladi. Shubhasiz, bu transformatsion o'zgarishlar xalq ommasining siyosiy madaniyatini, ijtimoiy faolligini, o'z kelajagini o'zi yaratib yashashga bo'lgan mas'ulligini oshirdi. Ammo Gruziya, Qirg'iziston, Qozog'iston va Ukrainada xalq bilan hokimiyat o'rtasida yuz bergan to'qnashuvlar, hatto hokimiyat almashinuvi demokratiyaning qaror topishi oson kechmasligini ko'rsatdi. Rasmiy xabarlarga ko'ra, bunday to'qnashuvlarning tashabbuskorlari milliy birlikka raxna solish niyatidagi shaxslar, ekstremistlar bilan qovushgan taxtparast va amalparastlardir.

Hatto Xitoydagi uyg'urlar bilan kelib chiqqan to'qnashuvlar ham "ekstremistlar chiqishi" sifatida baholangan. Unda etnosning, millatning siyosiy istaklari ham mavjudligi esga olinmaydi. Xullas, bugun demokratik qadriyatlar milliy davlatlar hayotidan sezilarli darajada o'rin olayotgan, deyarli barcha davlatlar o'zini demokratiya, inson huquq va erkinliklarini ta'minlash tarafdori ekanini bildirayotgan bo'lsa-da, mavjud tuzumlarda keskin farqlar saqlanib qolmoqda. Masalan, Saudiya Arabistonida mutlaq monarxiya, Eronda konstitutsiyaviy monarxiya, Misr, Iroq, Turkiya, Suriya, Livan, Pokiston, Xitoy, Rossiya va Markaziy Osiyo davlatlarida respublika boshqarishi o'rnatilgan. Yaponiya g'arbona demokratiyaga moyil bo'lsa ham unda monarx tuzumi mavjud. Ko'rinib turibdiki, Sharq boshqarishi demokratiyani inkor qilmaydi, hatto mutlaq monarxiya o'rnatilgan Saudiya Arabistoni ham keyingi paytlarda xotin-qizlarning insoniy huquqlarini ta'minlash borasida bir qator islohotlarni amalga oshirmoqda. Konstitutsiyaviy monarxiya o'rnatilgan Eronda ham xotin-qizlarning ijtimoiy hayotdagi faolligi oshib borayotgani kuzatiladi. Ammo bunday o'zgarishlar etnodifferensial xususiyatlardan tashqarida ro'y bermaydi. Chunki Sharq g'arb demokratiyasining va'dalaridan ko'ra o'zining ijtimoiy-ma'naviy merosiga asoslangan siyosiy tajribalariga ko'proq ishonadi[2, 107 b.]. Bu birinchidan.

Ikkinchidan, demokratiyaga tayyor andoza, sxema, chegaralangan tartiblar ro'yxati sifatida qarash obyektiv va konstruktiv yondashuv emas. Bugun Sharq xalqlarida g'arb demokratiyasiga shubha bilan qarashga asoslar yetarli. AQSh tomonidan demokratiya, inson huquq va erkinliklarini ta'minlash bayrog'i ostida Vyetnam, Iroq, Afg'oniston, Yugoslaviyada amalga oshirilgan urush va to'ntarishlar, Ukrainani qurollari va mablag'lar bilan ta'minlab Rossiya bilan harbiy to'qnashtirayotgani, g'arb Rossiyalik tadbirkorlar mulklarini g'ayriqonuniy tarzda natsionalizatsiya qilayotgani, Rossiya bilan Ukraina to'qnashuviga hech qanday aloqasi yo'q ijodkorlarni mamlakatiga kirishni taqiqlayotganlari g'arb demokratiyasining va'dalari aslo xalqchil, erkinlik tarafdori emasligini ko'rsatib turibdi.

Uchinchidan, g'arb demokratiyasining mumtoz vakillari bo'lgan J.Lokk, Sh.Monteskyo, I.Kant, Gegel, K.Popper, A.fon Xayek, E.To'ffler, E.Fromm, P.Krugman, R.Dal kabilarning falsafiy-siyosiy merosi o'zining ahamiyatini yo'qotmagan. Ularning hozirgi g'arblik g'ayri- demokratlar, "neofashistlar" va ultranatsionalistlarga hech aloqasi yo'q. Ularning ilmiy merosi o'rganilishi va milliy demokratik taraqqiyot jarayonlarida qo'llanilishi mumkin.

To'rtinchidan, Sharq boshqaruvidagi subordinatsiya tamoyili, quyining tepaga itoat etishi, goho rahbarni ulug'lovchi itoatgo'ylikni despotizmga yo'yamaslik kerak. Etnodifferensial xususiyatlarda kattani hurmat qilish, bamaslahat ish yuritish, ko'p tajribali kishining maslahat va tavsiyalarini hisobga olish, ittifoq bo'lib yashash va ishlashga yetaklovchi talablarni bajarish kabi axloqiy fazilatlar jamiyat hayotiga hech qachon salbiy ta'sir qilgan emas. Bizning fikrimizcha, Sharq ushbu etnodifferensial xususiyatlari va an'alaridan hech qachon voz kechmaydi, balki ulardan foydalanishning zamonaviy usullarini kashf etadi. Bu o'rinda Xitoy, Yaponiya, Singapur, Janubiy Koreya tajribalarini eslash mumkin. Ularda ushbu etnodifferensial xususiyatlar boshqarish ishlariga xalaqit bermaydi, balki boshqarish usullarini samarador qiladi.

Beshinchidan, demokratiyani etnodifferensial xususiyatlar negizida milliy qilish, unga yangi mazmun, ko'rinish va shakl berish mumkin. Shiddat bilan o'zgarayotgan dunyo, kishilar tasavvurlari, aloqalar va boshqarish texnologiyalari demokratiyaning shakllarini o'zgartirishi, uning Sharq va G'arb qadriyatlarini sintezi negizida modernizatsiyalashgan modellarini shakllantirishi turgan gap. Demokratiyaning umuminsoniy qadriyatga aylanib borayotgani ham buni talab qiladi. Shunday ekan, demokratiyaga ijtimoiy dinamik voqea sifatida yondashib, undagi ijobiy tajribalarni o'zlashtirishda davom etish maqsadga muvofiqdir. Demokratiyaning ko'pligi emas, uning yo'qligi yoki kamligi inson ongi va qalbidan norozilik uyg'otadi. Etnodifferensial xususiyatlar esa xalq ongi va qalbidan joy olgan qadriyatlar sifatida demokratik tasavvurlar hamda tajribalarni boyitishi mumkin.

Xulosa. Demokratiya va sharqona boshqarishning etnodifferensial (etnik farqni tushuntirish) xususiyatlari orasidagi mazmuni o'z ichiga oladi. Maqola demokratiyaning prinsiplari va sharqona boshqarishning muhit etnik jamiyatlar uchun o'zaro aloqasini tahlil qiladi. Demokratiyaning o'ziga xos xususiyatlaridan biri, har bir fuqaro ovozini eslatadi va huquqiy himoya qilinadi. Sharqona boshqarish, esa muhit etnik jamiyatlar o'rtasida etnik farqlilikni tanimaslik, ularning madaniyat, til, diniyatlariga hurmat ko'rsatishni o'z ichiga oladi. Maqola, etnik farqlilik va demokratiyaning bir-biriga o'tgan o'rnini haqida nazariy va amaliy o'qimishlar, ularning o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tahlil qiladi. Demokratiya va sharqona boshqarishning etnodifferensial xususiyatlari bu maqolada ko'rsatilgan, bu esa fuqarolar va muhit etnik jamiyatlar uchun o'zaro hurmat va sog'lig'ini saqlash, demokratik prinsiplarni o'zlashtirish va etnik farqni boshqa bo'lmagan holda takomillashtirishning muhimligini ta'kidlaydi.

Adabiyotlar/Literatura/References

1. Мусаев Ф. Демократик давлат қуришнинг фалсафий-ҳуқуқий асослари. - Тошкент: Ozbekiston, НМИУ, 2007.
2. Алимасов В. Ижтимоий-маънавий мерос ва Шарқона демократия. -Тошкент: Noshir, 2013.
3. Низомулмулк. Сиёсатнома. - Тошкент: Адолат, 1999.
4. Артхашастра. - Москва: "Наука", 1972.
5. Алимасов В. Маданият ва демократия.//Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти Ахборотномаси. 2021.4 сон. 16- 19 б.
6. Франк С.Л. Духовные основы общества. Введение в социальную философию.-Москва: Республика,1999.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).